

FESTIMETS

№ 2. Jaanuar 1924. a.

REDAKTSIOON
KIRJALDUS-
KOGU

Metsamaterjaalide oksjon.

Enampakkumisel müüakse 21. jaanuaril 1924. a. kell 12 päeval Pärnu maakonnas, Laiksaare wallas, Urrisaare külas, inseneer Wambola kontoris, metsas asuvad allpoolnimetatud metsamaterjaalid:

Orajõe metstkonnast:

- 1) umbes 46 9/12 kantsülda mädapuid, alghinnaga 1000 mk. kantsüld;
- 2) " 1493 latti, alghinnaga 5 mk. tükk;
- 3) " 1512 teiwast, alghinnaga 2 mk. tükk;
- 4) " 212 palki, alghinnaga 10 mk. kantjalg.

Pakkumised ainult suusõnalised. Osawõtjad on kohustatud 10% pakutawa üksuse alghinnast ajutisele oksjonikommisjonile kautsjoniks sisse maksuma. Lähemaid teateid saab metsade peawalitsuselt ja Orajõe metstkonna metsaülemalt.

Metsade peawalitsus.

Metsaoksjonid.

Enampakkumisel müüakse:

1) 22. jaanuaril 1924. a. Kablis, hra Susteri majas, Orajõe metstkonnast 170,38 tiinu 142 tükis, hinnatud 4.676,997 mk.

2) 23. jaanuaril 1924. a. Kolga mõisas metsaülema kantseleis Kolga metstkonnast 3,15 tiinu ühes tükis, hinnatud 95.000 mk.

3) 24. jaanuaril 1924. a. Tartus, maakonna metsaülema kantseleis, Riia tän. nr. 41, Jõgewa metstkonnast 2,55 tiinu ühes tükis, hinnatud 122.412 marka.

4) 31. jaanuaril 1924. a. Rakwere wallamajas Roela metstkonnast 43,72 tiinu 16 tükis, hinnatud 2.282.315 mk.

Ligemaid teateid müügiletulewate metsatükkide üle annawad kohalikud metsaülemad ja metsade peawalitsus, Tallinn, Toomkiriku plats nr. 3.

Metsade peawalitsus.

Metsa- ja jahiasjanduse ajakiri.

Tellimise hind:

1 aasta peale 300 marka, 1/2 aasta peale 165 marka, üksik number 15 mk. Väljamaale aastas 400 mk. Toimetuse ja talituse: Metsade Peavalitsuse juures, Tallinnas.

Kuulutuste hind:

1 lehek. 2000 marka, 1/2 lehek. 1000 marka, 1/4 lehek. 500 mk. Tekstis ja kaanel 50% kallim. Aadr. liht- ja rahasaadetustele: Ajakiri „Eesti Mets“, Tallinnas.

Nr. 2.

15. jaanuar 1924.

4. aastakäik.

E. Metsateenijate Ühingu Waiwara osakond.

Eiimees reas (pahemalt poolt paremale): A. Wälja — kassa-osakonna eiimees; A. Rümme — osakonna korrapidaja; F. Pomerants — metsailem; R. Terraw — endine Waiwara ja praegune Saapsalu metsailem; A. Pedakäär — metskonna asjaajaja; B. Fischer — abimetsailem; J. Riisof — kantseleiametnik.

Metsaasjandus.

Looduskaitse ja metsandus.

P. Reim, stud. for.

2

Sellest järgneb, et metsamees ei saa leppida sellega, kui kodumaa mitmes nurgas teatud tüübilises metsatükis ära märgitakse, ütlemine, mõnekümnetinuline metsatükk — looduskaitse alaks. Sarnases kohas võiks ju mõndagi huvitavat olla, siin võiks jälgida metsauuendust loomulikult ürgmetsas, metsa kasvut jne. — Üldiselt on ta aga liig väike. Tuleb nõuda, et kaitsealadel oleks rohkem mitmekesisust, kuid seda mitte väikesel alal, vaid suurel. — Ma näituseks ei saaks ette kujutada, et oleks võimalik leida Põhja-Gestis 2-3-e ruutklm. suurust maa-ala, kus oleks esitatud kolm tüübilistemat paepiirkonna puistu: 1) kuusemets, 2) männimets ja 3) kaskemets. Ma ei ole küll paepiirkonnas vast küllaldaselt liikunud, kuid selle põhjal, mis ma näinud, on ettekujutus, et sarnas-tes kohtades, kus kõik tähendatud puuseltsidest puistud väikesel maa-alal esinevad, ei ole nad küllalt tüübilised, vaid on nagu mingisugusteks vahupealseteks staadiumideks. Kuusemets ei ole siin mitte seda, mis on kuusemets seal, kus ta laiutub kümnete ruutklm. peale jne.

Samuti on lugur minu ettekujutustes ka Võuna-Gestiga.

Sellepärast arvan, et metsameest rahuldada võiks ainult mitu suuremat looduskaitse ala. Mis puutub aga suurusesse, siis ei ole seda võimalik ette näha; see ole- neb sellest, kuidas valitav koht rahuldab nõudeid: mitu puistutüüpi, kuid tüübid selle juures ikkagi tüübilised. Samuti ei saa ettepanekut teha looduskaitse alade arvut kohta. Oeaksin aga tarvilikult, et üks oleks Põhja-Gesti paepiirkonnas; — Võuna-Gestis neid aga on soovitatav vähemalt kaks. Üks madalama niiskemal maapinnal (nagu seda näitaks on Paasvere, Kastre-Peravalla, Põltsamaa, Wastemõisa metsad jne.), teine aga kõrgemal pinnal (näit. Kambja, Graasvere, Karffi, Põlli, Kästna jne. jne.). Kõiksimus on aga, kas kõrgema pinnaga metsa-

de kohta võib sama süüdistat kohta leida, kus oleks tarvilik, määrat männi- ja kuusemetsa. —

Need oleksid minu arvates nõudmised, millele peaksid vastama asutatava looduskaitse alad.

Peale selle oleks tarvilik, kui nende suuremate kõrval oleksid veel üksikutes metskondades väiksemad mõnekümne tiinu suurused (kwartaal ehk kaks) reservaadid. Need olgu siis juba kõige tüübilist- mates puistudes.

Üsjata oleks siin arutama hakata, mida eriti siis looduskaitse alades uurida tuleks. On ju igal uurijal omad huvid ja mets juba ise looduskaitse aladel tekitaks uurijas küsimusi. Et saa ju ette näha uusi ideesid, mida kodumaa ürgmetsade uurimine uurijas võiks äratada. Mida suuremad ja mitmekesisemad on ürgmetsad, seda rohkem võib tekkida uusi ideesid.

See oleks looduskaitse alade kohta. Käsitamata on aga veel looduskaitse küsimuse teine osa ja nimelt üksikute objektide kaitse. Ka siin oleks metsateadlastel mõned nõudmised üles seada. Ainult objektid mõiste omad sellejuures natuke lataldasema ulatuse, kui vast loodusteadlastel. Mitte üksikute puude tiheduse jne. kaitsest ei tuleks metsameestel rääkida, vaid üksikute erinevate puistude ja puues- tikkude alleshoidmisest.

Ma ei tahaks selles asjas siinkohal üksikasjadesse minna, vaid jätaksin selle vanemate metsateadlaste teha, omalt poolt tähendaksin ainult järgmist, rohkem selgituseks kui ettepanekuks. —

Kodumaal on mitmel pool mõisa parkides, teedärtel ja metsades väiksemaid, välismaabelt sisse toodud puuseltsidest puestikke. Mitmed sisetoodud puudest näivad meil õige kodus olevat ja näivad head tulu tootavat (nagu Larix sibirica ja Larix europea). Teised ei pakku vast küll muud tulu, kui ainult materjaali uurimiseks ja kohalikkude tingimiste selgita-

miseks, s. o. nad on metsateadusele tähtsad. Igakord ei või aga kindel olla, et nad alles jäetakse. Näiteks olgu järgmine juhtumine.

Karsti metsades on umbes kolmekümne aasta eest tuntud metsamehe Korneltuse poolt teeäär, mis läheb Karstist Laageperasse, istutatud rohkesti mitmesuguseid puid, nagu: *Abies balsamea*, *Ab. pectinata*, *Ab. sibirica*, *Pinus cembra*, *Pinus strobus*, *Pinus panciana*, *Larix sibirica* ja *Larix europea*. Need esinevad siis mitme kilomeetri pikuselt ühelsel teel 20—40 m. laiuse ribana. Ma ei tea kusagil kodumaal teist kohta olewat, kus niipalju puuseltsisid üksteise kõrval oleks kasvamas. Praegu ahwardab aga neid suur hädaoht. Nimelt peavad sellekohaste määruste järele teede ääred viie sülla laiselt lagevad olema. Metsamehe arvates oleks aga täiesti rõõm, kui siinkohal seda määrust täide saata sunnitakse. Võõramaa puudest moodustatud metsariba on nii kui nii liig kitsas — ratutakse aga see veel kitsamaks, siis kaotab see teeäär igasuguse tähtsuse, sest metsamees ei saa ju metsaks tunnustada mõne meetri laiust puuderiba; siis puudub ju puude vastastikkune mõju üksteise peale, mis aga tähtsamaks kriteeriumiks puudekogumise metsaks nimetamise juures. Sellega võiks ühikult kasvama jäetud puud teeääres metsameest huvitada ainult wast kui loodusteada- ja botaanikut, mitte aga kui metsateadlast. Suur waew, mida omal ajal siin Korneltus näinud, oleks siis asjatu.

See näitus aga tõendab, et niikaua kui awalikult sarnaste puuseltside kaitseks teatud seisukohta pole võetud, meie nende alleshoitudumise peale ka kindlad olla ei saa, sest nende saatus võib sagedasti oleneda juhuslikest ülemuse meelsusest.

Samuti on lugu mõisaparkidega. Paljud nendest on isearanis huvitavad rohkem botaanilises mõttes, kuna neis leidub väga palju välismaa taimi (näit., Näpina, Võõrawere, Jäätvere). Mõned on aga ka eriti metsanduslikult tähtsad, nagu näit. Wigala park (hirveaed), kus esineb meie kõige wanem ofaslehe — *Larix sibirica* — puistu 110 a. wanaduses sama wanade männi- ja kuuseistanduste kõrval.

Erinevate puistude hulka arwaksin ka

mõned Saksamaa seemnest kasvatatud männikultuurid (kuulus Darmstadt'i seeme). Sarnaseid on meil üle kodumaa õige palju (näit. Porkuni, Tarmastu, Kambja, Kärdna jne. metskondades). Majanduslikult oleks (nähtavasti puuduwad põhjalikumad tööd kodumaa kohta) kahjulik neid kaugem alles hoida. Ühikuid peaks aga kui kaitsealaks alles jätama.

See oleks peaaegalikult inimese poolt kunstlikult asutatud puistude kohta. Kuid ka ürglooduses on huvitavaid puistusid, mis erilist kaitset nõuavad. Nime-taksin siinkohal ainult kodumaa tammikuid. Kodumaa asub tammemetsade põhjapiiril ja sellepärast oleks teaduslikult õige tähtis jälgida tammemetsade bioloogiat sarnasel korral, kui metsast kõrvaldatud igasugune inimese tegewus ja segamine metsaellu. Meil on alles tammemetsade häwinemise põhjustel selgitamata, kuigi selle küsimuse üle kodumaa metsatirjanduses wast kõige rohkem sõna on võetud.

Omalt poolt esitaksin siin ettepaneku, et erilise kaitse alla võetaks üks tammik ehk vähemalt osa ühest tammikust Wirumaal, kuskuures kõige sündsamaks peaksin Winni tammikut, ja Saaruru tammikut Läänemaal, Wigala metskonnas. Esimene nendest kujutab kõrgmetsa (Hochwald), teine kannuwoodsust tekkinud alametsa.

Kõige eelpoolset kokku võttes jõuaksin otsusele, et looduskaitse küsimuses ka metsandusel on kaht liiki nõudmised. Esiteks oleks tarwis asutada suuremad kaitsealad mitmes kodumaa osas, mis esitaks tähtsamaid kodumaa puistutüüpe. Teiseks oleks tarwis kaitsealusteks tunnustada ka ühikuid vähemad üksused kodumaa metsast.

Arwan aga pikemate arutusteta siinkohal meel alla kriipsutada võiwat seda tähtsust, mis looduskaitse korraldusel meie metsanduse tulewiku peale on, mispärast ka loota võib, et metsameeste pere selles küsimuses pealtwaatajaks ei jää, waid kaasa aitab loodusuurijate seltsile metsandusele küllalt wastawate looduskaitse alade sisseeadmises. See abi võiks sündida kas ettepanekute näol ehk mõnesugustes nõuandmistes asja tehnilise läbiwõtmise suhtes. Isearanis raske on teatud kohtade, mis sündsajad võiksid olla looduskaitse aladeks, välja-

walik. Metsajälemad tunnewad oma metsa paremini, kui wast Tartu akadeemiline ringkond ja sellepärast oleksid nende ettepanekud ja nõuanded ääri tähtsad.

Samuti tähtis oleks küsimuse sõelumine

weel awalikult mõne wanema metsamehe poolt.

Peaks looduskaitse küsimus metsameestel mingisugust wastutaja leidma, loeksin nende ridade ülesande täidetuks.

Walga maakonna metsade tüpoloogiline klassifikatsioon ja iseloom.

R. Reinwaldt'i referaadi järele (peetud E. M. U. koosolekul Tallinnas 1923. a.).

Käesolewa kirjatuõ otstarwe on lugejaid Walga maakonna metsatüüpide ja selle iseloomuga tutvustada. Metsatüübi nimetuse juures olgu tähendatud ainult lähidalt, et metsa-tüüp on samasugune loomulik klassifikatsiooni üksus, kui botaanikas ja zooloogias — liik (specis). Tüübi aluseks on maapinna tingimused wõetud: ühesugused metsakaswu tingimused annawad ta ühesuguse wälise pildi. Juba waremalt on metsateadlased kõikfuguste tundemärkide põhjal metsi klassifitseerida püüdnud. Nii on kõige wanem metsade klassifikatsioon puistetikkude koosseisu — puuseltside järele: männi-, kuuse-, kase- jne. metsad, misugune klassifikatsioon ka käesolewal ajal weel tarwitusel on. Gayer jaotas metsi kõrge-, kesk- ja madalatüwelisteks. Tähenab — klassifikatsioone on mitmeid olemas. Wõrdlemisi wiimasel ajal on klassifikatsiooni aluseks weel maapinna tingimused wõetud, mis n. n. metsa-tüüpide õpetuse wälja kutsunud on. See õpetus on peaaesjalikult Wenemaal prof. Worosow'i läbi tuttawaks jaanud, kuna sellel alal weel Soomes prof. Cajander, mõned Rootsi ja Ameerika metsateadlased töötanud on. Pikem peatumine sellejuures wiiks meid eesmärgist kõrwale ja seda küsimust wõiks iseseiswalt käsitada.

Walga maakond, kogu 157.123-tiinulise ehk 1510-ruutwerstalise maapinnaga, asub Eesti lõunapoolses osas, wastu Lätti piiri, ümbritsetud Pärnu, Wiljandi, Tartu ja Wõru maakonnaga. Metsade kogupind maakonnas on 48.089 tiinu suur, millest riigimetsi 45.089 t. ja erametsi umbes 3000 tiinu, s. o. Summuli mõisa ja Walga linna mets. Taluomanikkude metsi ei ole arweesse wõetud, sest et wiimaste kohta andmed puuduvad. Sellega on kogu Walga

maakonna pinna suuruselt 30% metsamaad. Wiimase rahwalugemise andmete järele on maakonnas elanikke, ühes linna ja alewite elanikkudega, 39.800 hinge, nõnda et ühe elaniku peale 1,25 tiinu metsamaad tuleb. Tegelikult on see arv aga suurem, sest, nagu juba tähendatud, pole taluomanikkude metsi arweesse wõetud.

Kõige metsamaapinnast on metsaga kaetud — 34.034 t., lagendikke ja kinnustikke — 2804 t. ja kõlbmata maid (soid ja raba-sid) 5667 tiinu. Metsaga kaetud pinnast on männimetsi — 21.433 t. ehk 64%; kuusemetsi — 8722 t. ehk 25% ja lehtmetsi 3879 t. ehk 11%. Administratiiv ja metsamajanduse suhtes on riigimetsad wiide metskonda koondatud: Rakre, Sangaste, Kooriküla, Walga ja Karula. Restmine metskonna kogu maapinna suurus on seega umbes 9000 tiinu. Suuremad jõed, mis maakonnast läbi woolawad, on: Koiva, ehk Nojõgi (Lätti piiri ääres), Wäike Emajõgi ja Ohnejõgi (mis Wõrtsjärwe woolab).

Üldine maakonna reljeef on laineline ja mõnedes kohtades ka künkline. Reljeefile wastawalt on maakonnas liiwane, liwafawine ja sawikas-liiwane maawind enamuses, kuna aga puhshawist maapinda wõrdlemisi harwa ette tuleb.

Maakonna lõunapoolses osas, samuti ka naaberriigis, Lätis, suuremal hulgal olewad järwed ja sood (näit.: Ahero, Suur ja Wäike Ujja, Pikkjärw, Lündrejärw, Walgjärw j. t.) lajewad oletada, et see maa-ala wõrdlemisi hiljuti õiluwiaalse meriwee alt wabanenud. Endine meripõhja liiw on siis tuule tõttu liikumas, mida kõrgeid liiwakünkaid (düünid), milledega osalt lõunapoolne maakond kaetud, lajewad oletada. Kõige kõrgemaid liiwakünkaid leidub Koiva-, osalt ka Ema- ja

Ohnejõgede läheduses ja nende kõrgus väheneb alataja taugusega tähendatud jõgedest.

Arveldatud relieefist ararippumalt on Koiva-, Ema- ja Ohnejõgede ümbruses puhtliiva maapind enamuses, mis jõgedest eemal liivafarmisteks ja saviliivasteks maapindadeks üle läheb. Sellepärast on ka maakonnas okaspuuseltsid — mänd ja kuusk — enamuses, kuna lehtpuuseltsid — kask, haava ja leppa — väga vähe ette tuleb.

Kliimalises suhtes on maakond heades tingimustes: pehme ja niiske merekliima ja sademete rohkus (ligi 560 m. m. aastas) mõjuvad metsa kasvu ja edenemise peale positiivselt.

Tüpoloogilises suhtes võib metsi kahte juure osja jagada ja nimelt: 1) alalised ehk põliselised ja 2) ajutised ehk kunstlikud tüübid. Iga sarnast osa võib jällegi puuseltside enamuse järele jagada: männi-, kuuse- ja lehtpuutüüpidesse. Seda jautust aluseks võttes leiame Valga maakonnas järgmised tüübid:

A. Põliselised männitüübid:

1) Kanarbiku-nõmm. See tüüp on kaunis laialt lagunenud ja asub kõrgel liivaküngastel ja nende kallakutel, peaaesjalikult Koiva-, Ema- ja Ohnejõgede läheduses. Maapind: puhas liiv — kuusk ehk värsk; huumuse kiht (A) on väga õhuke, mitte paksem kui mõni (1—3) sentim.; B₁ — nõder tuhklüü (podsol*) — 10—15 sentim.; B₂ — õhukene, vähewäljapaistew nõrgkiwi kiht; aluspind (C) — kollane liiv. Põhjavesi asub mõne sülla sügavusel maapinnast. Maakate koosneb tihedast pödrasamblast (Cladonia), kanarbikust (Calluno vulgaris) ja palukawartest (Vaccinium vitis idaeae). Selle tüübi puestikud koosnevad ainult männist, ilma juureseguta, harilikult ka ilma järelkasvu ja alusmetsata (harva alusmetsas kaadakas). Umbes 100 a. vanaduses on seda tüüpi puestikkude täius 0,5—0,8; keskmine kõrgus 50—60 jalga, läbimõõt 8—9 tolli ja maiss 20—35 kantilõlba üle tihnu peal. Olgu tähendatud, et siin kui ka allpool ettetoodud taifeerimisandmed puuduvad

*) leetmulb.

litud on, et selleks ei ole eraldi proove ega mudeli-puid võetud, vaid need andmed on metsfondadest aastaratelangi lugemisvõtte ja talvel mõõdetud mudelipuude alusel kogutud. Siiski võib arvata, et need enam-vähem õiged on ja ülemaatlisku pilti pakkuda suudavad. Rahjuts on aga juurem osa metsi waremalt walikraieteel läbi raiutud, nõnda et puestikkude täius loomulik ei ole, vaid vähem, kui tema tegelikult looduses puutumatu puestikkudes oleks. Männipuude kasv selles tüübis on aeglane, mispärast ka viimastel kõrged tehnilised omadused. Puuseltside vahetust selles tüübis ette ei tule ja paljasraietestikul harilikult ühtki teist puuseltsi ei kasva. Mõnikord võib tähele panna, et maakate — pödrasammal — raieestikkudel loomuliku metsajuuendust takistab. Puuseltikude maapinna niiskusest ararippumalt võib selles tüübis kolme boniteeti tähele panna. Tasastel kohtadel kui ka küngaste tasastel kallakutel asub I boniteet. Üldiselt — mida kõrgem asukoht s. o. mida tuumem maapind, seda madalam on boniteet. Kõige kõrgematel küngastel asub III bon.

2) Mänd kuusealus metsaga. See tüüp asub peaaesjalikult tasastel liivaküngastel-kallakutel, kui ka tasastel kohtadel värskel, niiskel ja märjal maapinnal, millede läheduses liiv- ehk savialuspõhi on. Puestikud on kahetõrised: esimeses seisab walitsewas rindes mänd, teises alustorras — kuusk. Järelekasv ja alusmets harilikult puuduvad. Maakate koosneb läikivatest sammaldest, Hypnum, Hylocom ja mustikawartest. Maapind: kiht A — toores huumus, 3—6 sentim.; B₁ — tuhklüüwa kiht, umbes 15—25 sentim.; B₂ — vähe väljapaistew nõrgkiwi kiht, 10—15 sentim., mis harilikult ainult tumedama värvi poolest kollasest aluspinnast eraldub. Puestikkude täius walitsewas rindes 0,6—0,8, alustorras 0,2—0,5. Umbes 100—120 a. vanaduses on keskmine kõrgus 80—100 jalga; kuuse alusmetsa kohta on vanadus teistsugune ja keskmine kõrgus ligi 45—60 jalga, keskmine läbimõõt 12—14 tolli (I k.) ja 4—6 tolli (II k.); maiss — 35—55 k. f. (I k.) ja 5—25 k. f. (II k.) tihnu pealt. Seda tüüpi tuleb ette Valga maakonnas kõige laialdasemalt ja teda võib Karula, Tafe-

wa, Raagjärve, Sooru, Hummuli, Koorfüla, Goldre, Laagepera, Vaatre, Sangaste ja Soontagu metsades tähele panna. Ise loomustaw selle tüübi tunnemärk on: kuuse alusmets, täielik haawa puudumine ja puieestitkude koosseisus vähesel arvul kase juuresegu. Maapinna tingimuste kohaselt võib selles tüübis kolme boniteeti tähele panna: I bon. asub maapinnal, mis niiskuse poolest optimaalsetes tingimustes on. Osa kuusedest ulatab eelmise valitsewa rindeni, on aga siiski madalam kui mänd, koondeline ja mäda südamega; üldse peab tähendama, et kuuse tüübis „mänd kuuse alumetsaga“ jageli südamemäda all kannatab, isearanis kruusafel ja kiwifel maapinnal, mis iseloomustawats tunnemärgiks olla võib tema eraldamisel põlisest kuuse tüübigi sawi-liiwafel maapinnal (millest weel allpool tähendatud). Esimese bon. mänd on hea sirge kasvuga, täistüveline, laewamastipuu (näit.:

Soontagu metsanditus). Selle tüübi alamad boniteetid asuvad kas madalamatel või kõrgematel kohtadel, võrreldes I bon., mis niiskuse rohtuse ehk niiskuse puudusest oleneb. Nõnda on see II bon., mis niiskuse puuduses kannatab, väga lähedane kanarbitundme tüübiga ja teda võib viimase ülemineku vormiks lugeda. See II bon. tuleb Balga maakonnas vähe ette. Rohkem latali laotatud on II bon. — männi tüübigi kuuse alusmetsaga, mis madalamatel kohtadel asub ja niiskuse rohtuse all kannatab. Suumusekiht on tal 10—20 sentim. paks; kiht B₁ — tuhklis, kuni 25 sentim., tema all tihe nõrgakivi kiht, mis harilikult kuni põhjameeni, umbes 50—60 sent., ulatab. Maafatteks on, peale ülal tähendatud samblasektide, weel Polytrichum dicranum ja vahelt ka Sphagnum. Selles bonit. kuuse kuni esimese männi rindeni ei ulata.

(Järgneb.)

Haawa külwist.

W. K-e.

Sent ei ole meil keegi haabu külinud, ehk sel alal küll end. Wene valitsuse ajal katseid on tehtud. Teatavasti annavad sarnased küllatud haavametsad kallihinnalisi materjale. Ka on haavametsa kasvatamine sellepärast tulus, et ta ühe ja selle sama koha peal kaua võrsub, wälja ajades peale igafordset raiumist järelejäanud tannu juurtest lõpmata palju võrsu, misjuures mõnikord juba esimesel aastal peale raiumist kuni sülla pikkuseks kasvavad. Kuid künnudest võrsunud puud ei ole kunagi nii wäärtuslikud kui seemnest kasvatatud.

Sellepärast, kui soovitakse wastupidamist puud ja wäärtuslikult haavametsa kasvatada, peab neid seemnest kasvatama, kuna juurtest võrsunud puud harilikult wigased ja mäda südamega kasvavad ja vähe tarbepuud annavad.

Haawa seemned n. n. emapuudel valmistatud sume algul; seemnetarbikesed pruugitud, siinibades pika urwa, ja lastavad seemned wälja, millel pika udemed (lendnarmad) küljes.

Sel ajal korjatud urbi kuimatatakse kinnises ruumis, mispeale kõik karbikesed lahti lööwad ja seemne wälja lastawad.

Kui paras filmapilt on lastud mööda minna, siis võib juba mahakukkunud lahitud löönud karbikestega urbi korjata ja niisama ära kuivatada. Peale kuivatamist peksakse urwad peenikeste wiisadega puruks ja korjatakse seemned koftu.

Et seemneid udemetest ja muust ülearu- sest prügist puhastada, sõelutakse nad läbi. Haawa seemned lastawad ruttu idanemiswõtme.

Külmise eel lastetakse selleks valmistatud peenrapind märjaks, riputatakse seemned peenra peale latali, lastakse õhu- kesse saepuru korruga ja niisutatakse peenart uuesti weega. Kui peenra piinda enne külmist ei lastetud, siis võib peale seemne lataliriputamist peenart kergelt rehaga üle rehitseda, peenrapind lauaga tasaseks lüüa, saepuruga üle riputada ja siis weega märjaks lasta. Haawataimed kasvawad õige kiirelt, nõnda et aasta pärast neid

juba alalise kasvatohyta ümber istutada võib.

Kuuldavasti kavatseda Rõnu metskonna metsailem tuleval kevadel haava

külmisega katset teha. Sarnane kavatus on väga kiiduväärt, sest et see katse meil veel alles uudis on.

Jahiasjandus.

Üliskooli Kastre-Perawalla õpemetskonna linnustifust.

M. Härms.

2

Bargis kasvava kuuse tipult kõlas ümbrust mõimuta akordiga täitem laulurästa (*Turdus philomelos* Brehm) laul, kuna samal kuusel tegutsema hallrästa (*Turdus pilaris* L.) vähefölaw tähistamine helide kolkutöla rikkuda püüdis. Soonete varjul pesitas paar kasulikke halle kärbsenäppe (*Muscicapa grisola* L.) ning paar üliarmjaid linavästrikke (*Motacilla alba* L.)

Võidube kohal lõõritasid põldlõoteseid (*Alauda arvensis* L.), aga neid viirawa kuusemetja serwal keerlesid õhus üksikud nõmmelõoteseid (*Lullula arborea* L.), oma kellahelada lauluga ümbrust elustades; vahete-vahel kattendas hallivarese (*Corvus cornix* L.) läbilõõitam vaatumine bissonantfina lõolaste laulu. Võidube weerul vilkfus kivitõksu (*Oenanthe oenanthe* L.) siluett, aga põllupeenral kasvava pöõsa ladvast kõlas talviku (*Emberiza citrinella* L.) ühetooniline tsititamine või pruunselg-lepatinnu (*Sylvia communis* Lath.) meloobiline laul. Kukkiväljalts kuulbus jägebasti räägu (*Crex crex* L.) pidew häälitsemine, kuna selle välja äärel üksikud hakid (*Colinus collaris* Drumm.) wirgalt toitu otsisid.

Järvelja metskonna metsade koosseisu mitmesugusega, kus pea kõik metsatüübid — lehtmetsast kuni otaspuumetsani; ürgmetsast, mille hiiglamännid oma kroonid mõimulalt sinava taeva poole sirutavad ning mõndagi nende varjul mõõdunud ajal elutsenudest karudest või teistest hävitatud loomadest jutustada võiksid, kuni istutatud eestujuliku noore metsakultuurini; kõrgest, kuuvaast kuni soostunud männimetsani — esitatud on, tuleb selle metskonna linnustiku vaheldavust ja omapärasust seletada. Viitide esitajate rõhust metsades edendab suurel määral see olustingimine, et neis metsades rõhkesti õõnsaid, haigeid, mädanenuid ning tuulemurduuid puud leidub, mis kõiksugustele putukatele kui ka

nende loomulikkudele waenlastele — lindudele — kõige toidumuret tergendavad veel tunda-võlt selles metskonnas leiduvad rõhkearvulised vähemad või suuremad meeloigud, mis paljudel putukatele kõige kohasemaid eluusi siginimiseks pakuvad. Kõigi ülalnimetatud faktorite summa mõjub nii soodsalt ning edendavalt linnustiku koosseisu peale, et Järvelja metskonnaga lindude esitajate rõhke poolest waevalt mõni teine metskond võistelda suudab.

Kõige kindlamalt wanema metjoga seotud ning metsamehele isegi kõige vaiksemal ajal esteetiliselt lõbu pakkuvatest rähnlaste perekonnast*) tegutsesid küll leht- kui ka otaspuumetsades suure kirjurähni (*Dryobates major* L.) leidmine nii mõnegi selle rähni sepipadabest. Sarnase rähni sepipaja ümber leidub mõnikord suurte kühitena tähjudatub kuuse või männitähvid. Väikest kirjurähni (*Dryobates minor* L.), kes enamasti lehtmetsas elutseb, selle trummeldamine palju mahedam ning selle toibu peaaegjalikult puutoore all elutsenud putukad moodustavad, leidub vähemal arvul, kui eelmist liiki, aga varesesuuruse musta rähniga (*Dryocopus martius* L.) puutusime ainult kord koku. Haavametsa kvartalis kiltas sipelgatoibiline rõhleine rahn (*Picus viridis* L.), selle pesa viist mõne wana haava sees asus. Eht küll tõitide uurijate otsusel rähvide majandusline kasulikkus ning kahjulikkus tasalaalus seisab, elustavad nad oma elawa tegutsemisega nii suurel määral kodumaa metsa, et ükski metsamees nende wobale liikumisele takistusi ei tohtis teha. Raudselt toovad rähnid kasu kasulikkudele, puudõnjustes pesitava-

*) Septembrikul 1928. a. lastis hõra dots. Reichenbach selles metskonnas ühe noore kolmewõrbase rähna (*Picoides tridactylus* L.), mis oletada lubab et see rahn siin pesitab.

tele, putuktoibulistele, nagu tihastele, kärbsenäpidele ja teistele elamisvõimalust muretseb. Teatavasti valmistavad rähnid wigastesse puudesse küll pesitamiseks kui ka magamiskoopaid; on need koopad oma ülesande täitnud, jäetakse nad maha ning nendesse asuvad ülalnimetatud putuktoibulised järeltuleva soo üleskasvatamiseks. Ehk küll rähnid oma elavate kontrastvärvidega filma paistavad ning selle tõttu waenlaste tähelepanu oma peale pööravad, on neile siiski nähtus, mida somalüüfiks nimetatakse ja mis teatavat kaitset pakub, omane. See omadus avaldub selles, et teatavate loomade lehaluju isedaolise joonistuse olu ning viisi tõttu teatavas lauguses filmale ära pühtub ning lahutub ja seega looma oma ümbruskonnas ära kaduda lasseb.

Ronijaliste seltsi kuuluma kää (Cuculus canorus L.) tulumist kuulub igalpool. Selle linna tegutsemine on metsamehele tähtis selle tõttu, et tema rohkesti tarviseid putukate röövituid, mida teised linnud põlgavad, hävitab. Iseäranis sööbitute hädaohu ajal hindab iga metsamees selle linna kasuliku tegutsemist kõrgesti. Olugi, et tägu, kes oma munad teiste lindude pesadesse paneb, poegade üleskasvatamise nende hoolets jätab ja et noor väärilaps ajajookul kõik õed ning vennad pesast välja tõulab, mille tõttu nad hukkuvad, selle läbi teatavat kahju sünnitab. See kahju aga tasutakse rikkalikult kasuga, mis kää kahjulikkude putukate hävitamisega toovab. Ronijaliste seltskonda kuuluma, metsajalubes või metsajerwabel pesitava wääntaela (lynx torquilla L.) tüütawat hüüdu kuulub harwa.

Segametsades pööras oma peale tähelepanu elawa, lõbusa tegutsemisega puukoristaja (Sitta europae homeyeri Hart.) Wõhitub peawad tihti seda lindu tema rähnilarnase noka tõttu rähnilasets. Kuna rähnilasend aga ikka tüwe mööda ainult alt ülespoole ronitwad, liigub puukoristaja, kel wäga kohane salkateelne nimi — Spechtmeise (rähntihane), selle laudu sama osawalt alla kui ülessegi. Ka on sel puudõnjustes pesitawal linnul veel see isedaolise viisi, et ta pesaawause, kui see koha lähimõdu suurem on, sawiga kohaselt kinni müürib. Et puukoristaja end peaaesjalikult kahjulikkudest putukatest toidab, on ta metsamehele tähtis kaaswõitleja.

Metsaasjandusele ülitasulit, leht- kui ka oaspuumetsades loju aasta elutsem porr (Certhia familiaris L.) lendles õige tihti puust puusse. See lind ronib nagu rähni tüwe mööda ikka ainult alt üles, enamasti ringi ümber tüwe tiirelde, sünuures kõiki pilusid ja pragusid putu-

latest, nende munadest ja nukkudest puhastades. Kui ta oma koristamistõuga puu latwa või offa tipuni on jõudnud, lendab jälle teise puu tüwealusele. Seda lindu on wäga raske puutüwel filmata, sest pruunikas sülestil, millel wäga palju sarnasust puukoorega, on imehästi sellele kohanenud; ainult linna häälitsemine, mida wahetewahel kuulub, teeb tema ligioleku awalikuts.

Metsale, kahjulikkude putukate hävitamisega kasulikust tihaste peretonnast nägime raswatihast (Parus major L.), sootihast (Parus palustris L.), põhjatihast (Parus atricapillus borealis Selys), musta tihast (Parus ater L.) ning tutt-tihast (Parus cristatus L.). Raswatihast leibus kõiksugustes metsades, nende serwal kui ka metsajalubes; sootihane elutsem peaaesjalikult lehtmetsades; põhjatihane ning musttihane tegutsewad enamasti kuusemetsades, esimest liiki leibus õige tihti, wiimast launis harwa. Tutt-tihase tegevusala oli enamatel juhtumistel kuuwema männimetsaga seotud. Kui tähtsad tihased määratu hulga kahjulikkude putukate hävitamises on, selgitawad kõige kindlamalt prof. Rõbrigi katsed. Näiteks tarwitawad oma ülespidamiseks 8 finitihast (Parus coerules L.) ja 3 musta tihast igapäew, peale mnu toidu, veel läbistiku 8000—9000 oasliblita (Lymantria monacha) ja umbes 9500—10.000 männiliblita (Dendrolimus pini) muna. Ka selgus selle uurija katsetest, et raswatihase pere, kelle koosseis 20 pead, aastas umbes 150 naela putukaid ülespidamiseks ära tarwitab. Sellejuures tuleb aga arwesse wõtta, et linnud putukaid mitte täielikult ära ei söö, waid tiivad järele jätarwad, mille tõttu toidu tooreslaal tõepoolest palju suurem on. Keist paarist näitusest selgub, et iga metsamehe kohus on tihaste figinemist nii pesitamispunde alalhoidmisega kui ka pesatastide ülespanemisega edendada.

Tihaste truu seltsilise — kuldepa-põialpoisi (Regulus regulus L.) häälitsemist kostis pimedamas kuusemetsas tihti wanemate kuuselede ladwast.

Lehelinnudest elustas lirisaja lehelinnute (Phylloscopus sibilatrix Bechst.) oma lauluga wanemat kuusemetsa, kuna salu ning wäitest lehelinnudest (Phylloscopus trochilus L. ja Ph. collybita abietina Nilss.) igasuguses, nii noores kui ka wanas, metsas kuulda ja näha oli.

Lehelinnudest lähem sugulane, kääsulane (Hippolais icterina Vicill.) kes lobumaa parimate laululindude hulka kuulub, palkus oma kolawa lauluga suurepäraolt muusikalist naudin-

gut. See kollatashall laulukunstnik elutseb lehtmetsades või segametsades, kus lehtpuud valitsevad. Iseäralist külgetõmbe mõju avaldavad tema peale õiteilus valjendavad toomingad ja haljendavas värstuses säravad lajed.

Mitmeliigilise pöösälindude sugukonnast laulis nooremas tihedas lepastikus või kaasikus aedpöösälind (Sylvia hippolais L.). See lind peidab end nii osavasti lehtede varju, et laulu küll kuulda võime, aga lauljat ainult võimalik on lennust möödaminemalt filmata. Kõlarikast mustpea-pöösälinnu (Sylvia atricappilla L.) laulu kuulbus jagedasti niiskemas, tiheda pöösälituga kaetud lehtmetsas, kuna väiteise pöösälinnu (Sylvia curruca L.) omapärane laperdamine metsaerwadel või metsatukades, kus olaspuud walitsewad, tõrwa kostis.

Bunafaba-lepalind (Erithacus phoenicurus L.) — kellega warem Jämselja ajulas tutwuseime, ei puudu ka metsas. Siin walib ta omale asupaigaks enamasti kuiva männimetsa, kus ta

ühetoonilist hüüdu kuulub. Bunafaba-lepalind (Erithacus rubecula L.), selle turwameelne laul, iseäranis õhtul; ülitõnasti kõlab, elutseb enamasti tihedas noores kuusikus; harwem leibus teda ka reistjugas metsas. Pesa ehitab see laulik samblaste või puujuurte wahel. Särjapöwlaste täblitu (Troglodytes troglodytes L.) heledasti kõlaw laul kajab igalpool wanemas niiskemas metsas, kus talle sammaldunud tännud, puulased või okstehunnitud pesitamiseks ulualust pakusid. Isalinnu laul on nii wali, et raste on aru saada, kuidas nii wäike lind seda suudab. Ka ehitustuntnituna erineb täblit. Pesa on, linnu suurusega wõrreldes, hiiglasuur terakujuline ehitus ja lehtedest, heinatõrtest ning samblasti kottu põimitud ning jeeft tihedalt sulgedega wooderdatud. Sel linnul on weel see iseäraldus omale nõndanimetatud mängimis- ehk magamispesajad ehitada; need walmistatakse ainult samblasti ning kasutatatse isalinnu poolt magamiseks. (Särgneb.)

Mõnda wanast jahifuntnist.

Kellel hea wõtmisega piis oli, pidi hoollega hoidma, et kellegi paha film seda ei saanud „ära teha“. Kui aga siiski hea wõtmisega piis halwasti wõtma hakkas, siis oldi arwamisel, et ikkagi kellegi kurt film piisile peale on mõjunud.

Paha filmi wastu tarwitati kadakatega suitsetamist ja elawhõbedat, mida raudade sisse pandi. Elawhõbe aitas enamasti ikka ja piis lastis jälle hästi.

Elawhõbedat tarwitati wanasti teadmata hea tagajärjega. Nagu teada, tekib halwade haawlitega lastes tinakord raudade külge ja siis ei wõigi piis enam hästi lasta; elawhõbe puhastab rauad tinast ja lastmine on jälle endine.

See õnnega piisilaeppu pidi wõetama kaseft, mis sipelgapehas kaswis, alt wahelõwer oli ja mille oksad lõuna poole. Ka oli piisilaeppadel wiisiks elawhõbedat piisilaeppesse panna, mis jälleat head õnne pidi andma ja paha filmi wastu kaitsema. (Mina seletan seda teisiti: kaseppu oli kerge, raudadele jäi ülekaal ja sellepärast tarwitati raskuseks elawhõbedat. Muudugi oleks wõtnud elawhõbedat asemel ka tina olla.)

Teine wiis, mis piisile walusa wõtmise

pidi andma, oli ussi piisirauda ajamine ja kiire wäljalaskmine. Oldi arwamisel, et piis peale seda nagu mürgiga surwab. Wiististi ongi sellest ütelnud: „Minu piis wõtab nagu kihwt“, — Saksja jäägrite läbi meile tulnud. Usse piisirauda ajamine ja wäljalaskmine on meile päewini piisunud ja tarwitataw õige jagedasti. Sellel arstimisel on õige kihti halwad tagajärjed ja mõnigi mees on oma piisist ilma jäänud, ehk paremal juhtumisel suuremad ehk wähemad wigastused, põied ja muhud raudadele saanud, mille tekkimise õiget põhjust ei taheta ütelda.

Tedrekujude topptimiseks pidi teistsme omaniku maa pealt heinasaadude põhjastid korjama, et siis ka niikaugelt tedred kujudele tulewad. Tedrekuju ritteks olnud kõige paremad wanad sõdatipüksid, mis jällegi linde ligi pidanu meelitama. Kui aga juhtus, et tedred enam kujudele ei hakanud, siis pidi kujusid kadakatega suitsetama, sest kujudele oli kurt film peale hakanud ja neile oli ka higihais külge jäänud.

Kui kütid hommitul jahile läksid ja koer koduligidal oma tarwidusi õendab selg kütide pole, siis öeldi: „kõik läheb kotti ja päew on hea“.

Haawlid kaaludes ei tohtinud karpmees

fotist tagasi võtta ja haavlitera, mis maha veeres, oli tingimata surmaja, mis üles pidi leetama.

Rüütidele ei tohtinud head jahitõnne soovida, siis äpardas jaht, selle ajemele pidi

üttema: „Lind metsa, kivi kotti!“ mis head õnne ja rasket kottikätt tähendas.

Õpetan sooviga Eesti metsameestele ja kõigile jahiharrastajatele: „Lind metsa, kivi kotti!“

Mitmesugust.

Rodumaalt.

Kolmas metsateadlaste päev.

Nagu atadeemiline metsa- ja metsateadlaste päev on siin juba kolmas kord peetud, mis teatavasti on siin juba kolmas kord peetud, mis teatavasti on siin juba kolmas kord peetud.

Päevakorras on ette nähtud järgmised referaadid:
D. Daniel: Riigi võtmepiirid metsamajanduses.
E. Schabal: Metsatööstuse üldine uurimine 1923. a. metsatööstuse järele.

A. Kuskmann: Dauerwald.
A. Reinwald: Meie metsade ja metsamajapidamiste hädadest.

Härms: Küttimisolud ja linnulaitse.
R. Zolt: Männi-vaablane (Lophyrus pinii) ülemistejanne noore männiku hävitajana.

R. Uun: Rodumaa tammemetjadest.
R. Werberg: Korraldustest metsa ülestõttamise ajal.
A. Mathiesen: Kõrgete metsade kaitsmine.

A. Mathiesen: Meie kultuurimetsade võrdlemine puukaitsega.

R. Rein: Pildid rodumaa metsadest. Väbirääkimised.

Mis puutub riigi metsamajanduse osavõtmisega üldtõlgendatav 3-dast metsateadlaste päevast, mis teatavasti on siin juba kolmas kord peetud, mis teatavasti on siin juba kolmas kord peetud.

Diendus: Metsade peavalituse juhataja kiri 9. 1. 1924. a. nr. 269 — S.

Riigi- ja omavalitsusteenijate keskkõrge jaadikute- logu koosolek

8. jaanuaril Tallinnas.

Rõlvemaks päevakorras punktiks oli riigiteenijate palgade normeerimine ja tööpäeva pikendamise la-
matõud.

Juba 1923. a. talvel võeti riigi ja omavalitsusteenijate kongressil palganormid vastu, millede maks-
mapanekut wabariigi valitusele anduti, kuid seni ei ole palgade tõrjendusest midagi kuulda, eht küll elu-
lallidus alaliselt on tõusnud ja vähema palga saa-
jatel senise palgaga mõimata on ära elada. See tõlt on riigiteenijaid ärevusse ajanud ja üle riigi igalt poolt tulevad keskkõrgele organisaatsoonide poolt sage-
dad märgukirjad, milledes palgade ajalahast tõrjendust nõutakse.

Rõliti neid asjaolusid arvesse võttes otsustas jaadi-

lute-koogu riigiteenijate palgade tõrjenduse asjus veel forid jellekohaste märgukirjadega pöörata wabariigi valitusele, riigikogu rühmade ja teiste vastavate asu-
tuste poole.

Riigiteenijate tööpäeva pikendamise la-
matõud võeti kategooriliselt eitav seisukoht ja otsustati jelle-
kohaste märgukirjadega vastavate asutuste poole pöörata.

Arutati veel läbi pensioni ja teenistuse seadus-
colmõud, mille üle seisukoht võeti.

„Mõnariigi“ rennitu Wladimir Kelli vastu ot-
justati lohtus nõudmist tõsta wõlgu olewa rendi pä-
rast.

Juhatus 1923. a. aruanne linnitati.
Keskkõrge juhatusel liigeteks waliti: B. Laak, S. Muur, J. Zolt, J. Kuummo (õit endised), E. Kivi, D. Palgi ja A. Ehrenberg (uued). „Kõrge.“

Abawere metskonnak.

20. detj. 1923. a. peeti Abawere osakonna eraforra-
list koosolekut, millest tõlt osakonna liikmed osa võtsid.
Otsustati õhineda soovimavaldufega, et metsateeni-
jatele määratake sarnane palg, millega praeguse elu-
lalliduse ajal võiks ära elada. Et sissetulekuid suu-
rendada, jelleks arwati pidu toime panma. Esialgsed
tulud wõtawad osakonna liikmed oma kanda ja talu-
talle pärast sissetulekust ära.

Otsustati metsailemale ettepanek teha, et see igas
tuus üks päew ettelugemisi toime paneks, kus metsa-
teenijaid tuimustatatakse seadustega, korraldustega ja
ametikohtustustega. Sellega laiendub nende silma-
ring ja hoitakse ära paljud wäärnõudused.

Sõnu-Rõrdlakt.

Läänemaa kütijalga Rõrdla osakonna liikmed
Krents ja Doorberg trahwiti rahulõhtuniku poolt
omawolilise jahipidamise pärast Rõrdla metskonnas,
kumbki 1000 margaga ja sama osakonna jahikontro-
lõõr Gustaw Pikk tabati 28. detj. läinud aastal metsas
jalakõttimisel.

Kõhaliik metsailemale õhines ettepanekuga maakonna
metsailemale, et kütijalgaaga rendilepingut, mis 1
jaan. 1924. a. mõõdub, mitte enam ei uuendataks.
B.

Rõstede müütl a.-s. A. M. Lutheri'le.

22. detj. 1923. a. metsade peawalituse ja a.-s. A. M. Lutheri wahel sõlmitud lepingu järele müütl metsa-
de peawalitus a.-s. A. M. Lutheri'le 1924. a. wõlja-
aetawate õhnikkide pealt, mis wõhemalt 10% tõ-
bulikkte lehtpuid sijaalawad, walitratseel ära tõlt a.-s. A. M. Lutheri' töõstufeks tõbulikkud kõjed.

Wõljawalititud puude eest maksab a.-s. A. M. Lutheri
praeguse riigimetsa tõiõhinna plus 40%.

Andmed metsateenijate üle 1923. a. kohta.

Metsade peavalitšuse kogus ringkirjaga kiire korras järgmisi andmeid iga ühikü metsateenija kohta: raha-palga suurus; metsniku piirkonna ja metsavahi mahi-konna suurus; palgamaa suurus väljaspool metsa ja metsapiires; kas peale palgamaa on maad rajutada rendi ehk muul alusel; misjuguised hooned on amet-niku tarvitada; kui palju küttematerjaali on välja antud 1922. a. „R. L.“ nr. 85 ettenähtud normides ja selle materjaali tänmuraha iga ametniku kohta; kui metsavahi ilma rahapalgata, siis misjuguised mõnu-juised on tema tarvitada jne.

Kogutud andmed on tarvilikud peavalitšuse 1924. a. eelarve arutamisel eelarve-komisjoni liikmetele metsateenijate olukorraga tutvunemiseks.

Trüümea parandus.

„Eesti Mets“ nr. 12 — 1923. a. lht. 216, estmisel

meerul ülevalt 13. reas on trükitud: „pöder tormas jne.“ palutakse lugeda: „pult tormas jne.“

Toimetusele saadetud kirjandus.

„**Loobus**“, nr. 12 — 1923. a. Wast. ja tegew toi-metaja G. Willberg.

„**Põlumees**“, nr. nr. 23 ja 24 — 1923. a. Rahwa-lit põllumajandusline ajakiri. Wast. toimetaja cand. agr. J. Hünerfon.

„**Wäiteloomatasmataja**“, nr. 4 — 1923. a. Wast. roimetaja dr. Grümvald.

„**Raswatus**“, nr. 8 — 1923. a. Wast. toimetaja E. Martinson.

„**Cesti Majandus**“, nr. 44 — 1923. a. Tööstuse, kaubanduse ja rahanduse ajakiri. Wast. toimetaja R. Kistner.

Ajalohete: „**Põhja Robu**“, „**Wõru Teataja**“, „**Ma-jaomaniku**“, „**Waba Eesti**“, „**Cesti**“ ja „**Rahwalehe**“ järjekorralised numbrid.

Poolametlikud teated.

Metsade Peawalitšuse juhataja päewatäsub.

31. detsembril 1923. a. — nr. 79.

Jätku metskonna asjaajaja Vilia Maasil paigu-tatahke ümber teenistuse huwides Bagari metskonda sama ameti peale 11. detsembrist 1923. a. arwates.

Wana-Antsla metskonna asjaajaja Jaan Lepiste paigutatatahke ümber teenistuse huwides Jätku mets-konda sama ameti peale 11. detsembrist 1923. a. ar-wates.

Sagadi metskonna asjaajaja t. t. Arnold Pal-den-berg kinnitatahke sama metskonna asjaajajaks 1. jaanuarist 1924. a. arwates.

8. jaanuaril 1924. a. — nr. 1.

Weriora metskonna asjaajaja Julius Kull paigu-tatahke ümber teenistuse huwides Saugaste mets-konda sama ameti peale 1. jaanuarist s. a. arwates.

Rob. Michel Urbel määratahke Weriora metskon-na asjaajajaks 1. jaanuarist s. a. arwates.

Wihja metskonna asjaajaja Eduard Juuril wa-bastatahke ametist tema enese soovil 15. detf. 1923. a. arwates.

Wihjandi maakonna metsaüleme kantselei kanti.-ameti. t. t. Anette Laakel wabastatahke ametist tema enese soovil 1. jaanuarist s. a. arwates.

Jäärja metskonna asjaajaja Jaan Gentalen wabastatahke ametist tema enese soovil 1. jaanuarist 1924. a. arwates.

Rob. Wasfil Salkakulm määratahke Wawere metskonda 2. jht. metsnikuks 1. jaanuarist s. a. arwa-tes.

Erastwera metskonna asjaajaja Aleksander Gir-schenberg wabastatahke ametist tema enese soovil 1. jaanuarist s. a. arwates.

Rob. Guatow Brücker määratahke Erastwera metskonna asjaajajaks 1. jaanuarist s. a. arwates.

Weriora metskonna 3. järgu metsnik August Lintfer tõrgendatahke 2. järgu metsnikuks 1. juu-nuarist s. a. arwates.

Rob. Efriede Brüggi määratahke peawalitšuse sekretariaadi 2. j. kanti.-ametikuks 1. jaanuarist s. a. arwates.

Rob. Erika Meis määratahke peawalitšuse sekre-tariaadi ajutiseks tödijooks 1. jaanuarist s. a. arwates.

Kirjafast.

Rüfimused ja wastused.

Rüfimine: Kas on lawatus metsa- ja walwe-ametnikkudele preemiaraha (ergutusraha) operatši-oonifondi arwel maksta aja eest 1. sept. 1922. a. kuni 1. sept. 1923. a. ja nimelt misjuguised ametnikud on digustatud seda saama?

Wastus: Riigimetsatööstuse põhimääruste lawas on ette nähtud, et alates 1. jaan. 1922 a. malje-tatahke kistaku kõigile metsaametnikkudele, kes metša-tööstuse tegevusest osketahe on oja wõtnud, luid mää-rused on seni riigikogu poolt alles wastu wõimata.

Kirjawastused.

Metsliits: „Tähelepanekud Wiru karudest“ kat-

sume edaspidi mahutada. Esialgu peab järke ootama jääma. Täname saadetuse eest.

E. P. — siin: Wäite trükitwiga, mis täesolewas numbris parandatud. Raastöö eest täname ja palume jättata.

P. W. — Rärdis: „Araawitamine“ jõudis siia. Tarwitame estmisel võimalusel.

J. Põllumees: Wabandage! Meie ei ole tunagi belunud, et Teie „E. Rütist“ olete kopeerinud, waid et teistes lehtedes ilmumud töid ei malla jaata, ja Teie luuletus „Jahimees“ on ju omelt „Eesti Rütis“ nr. 10—11, okt.-now. 1922. a. ilmumud. Wõi oit ta Teie teadmata firma faktumud?

AJAKIRI „LOODUS“

Ajakiri „LOODUS“ seab omale eriliseks ülesandeks kodu tundmaõppimise, awades oma weerud eestkätt neile uurimistöödele ja märkustele, mis aluseks wõtnud kodumaa looduse. Sellepärast olgu ajakiri „LOODUS“ kodus lugemislaua igal loodussõbral, sest ta on ainuke kohane awalduspaik igale Eesti looduse harrastajale.

Ajakirjas „LOODUSES“ leiawad ruumi nii populaar — kui puhtteaduslise sisuga artiklid, kuid ta eelistab populaarteaduse ilmeka artiklid kui teeawajaid teadusele, ka neile lugejale, kel puudub eriline ettevalmistus. Teiselt poolt peab ajakiri „LOODUS“ otse kohuseks ruumi anda puhtteaduslikele artiklitele, elustades eestikeelset teaduslist kirjandust ja tutvustades äratoimete abil neid ka välismaal.

Ajakiri „LOODUS“ on eriliselt koolides loodusloo, maateaduse ning matemaatika õpetajale tarwilik.

Ajakirjast „LOODUSEST“ leiawad õpetajad rohkesti materjaali kodumaa loodusnähtuste selgitamiseks.

Ajakirjast „LOODUSEST“ leiawad õpetajad peale teadusliku materjaali veel oma alasse puutuwate raamatute ja kirjanduse arwustusi paremate asjatundjate sulest.

Ajakirja „LOODUSE“ weergudel wastab toimetuse kõigile tema eeskawasse puutuwate huwiküsimustele, mis lugejate ringkonnast toimetusele saadetud, püüdes neid seletada praegusaja teaduse seisukohalt.

Ajakirja „LOODUSE“ toimetuse koosseis on järgmine: peatoimetaja cand. rer. nat. J. PIIPER, zoologia professor; peatoimetaja asemik cand. phys. H. PERLITZ, teoreetiline füüsika dotsent; wastutaw ja tegew toimetaja stud. bot. G. WILBERG. Toimetuse liikmed: cand. chem. J. ANNUSON, prof. Tallinna tehnikumis; Dr. phil. nat. A. AUDOWA, ülikooli stipendiaat; Dr. (Ph. D. Sc.) H. BEKKER, geoloogia dotsent; cand. math. H. JAAKSON, matemaatika dotsent; Dr. phil. nat. H. KAHO, taimefüsioloogia dotsent; M. Sc. P. KOGERMAN, orgaanilise keemia dotsent; cand. rer. nat. A. LUHA, geoloogia kabineti wanem assistent; cand. rer. nat. A. NIELER, geograafia kabineti wanem assistent; cand. phil. K. RAMUL, filosoofia dotsent; stud. zool. EDW. REINWALD, zoologia instituudi n. assistent; cand. math. D. ROOTSMANN, astronoomia professor; mag. geogr. J. RUMMA, geograafia kabineti assistent ja tegelik kodu-uurimiste toimkonna tööde korraldaja; cand. math. C. RÄGO, mehaanika ja rakendusmatemaatika professor; J. SARW, matemaatika professor; mag. geogr. A. TAMMEKANNA, ülikooli stipendiaat; Dr. med. A. WALDES, patoloogia instituudi professor; cand. phys. J. WILIP, füüsika professor.

Peale nende on ajakirja „LOODUS“ele kaastööd teinud ja edaspidi lubanud teha: prof. Dr. F. BUCHOLTZ; dots. O. DANIEL; Dr. K. FRISCH; prof. Dr. phil. J. G. GRANÖ, ornitoloog M. HÄRMS; cand. geogr. E. KANT; stud. zool. J. KLEIN, stud. med. G. KINGISEPP; dots. K. KOCH; meteoroloogia obserwat. sünoptik W. KURRIK; direktor J. KÄIS; stud. bot. LIPMAN; stud. E. LEPPIK; prof. Dr. med. A. LIPSCHÜTZ; stud. R. LIWLÄNDER; Dr. med. S. LOEWE; cand. chem. K. LUTS; stud. geogr. J. MAIDE; stud. zool. H. MÄNNIK; stud. geogr. A. PARTS; assistent A. POHLA; dots. H. REICHENBACH; eradotsent EDM. SPOHR; assistent L. TEIS-POSKA; kapt. A. THOOM; cand. rer. nat. P. THOMSON; prof. Dr. WÄISÄLÄ ja mag. WAGA.

Ajakiri „LOODUS“ ilmub 12 korda aastas, 6 numbrit à 3 pg. ja 6 numbrit à 4 pg. Tellimise hind 1/1 a. — mk. 700.—; 1/2 a. — mk. 350.— ja 1/4 a. — mk. 200.—. Tellimise raha võib ka postmarkides ette saata.

Ajakirja „LOODUSE“ tellimisi wõtawad vastu kõik wabarligi postkontorid ja k. ü. „LOODUS“, Wana tän. nr. 1 ja Rüttil tän. nr. 9, Tartus.

Ajakirja „LOODUSE“ wanad aastakäigud on veel saadawal. 1922 aastakäik maksab mk. 360.— 1923 a. — mk. 700.—.

K.-ü. „LOODUS“, Tartus.

Wäljaandja: Eesti metsateenijate ühing.

Wastutaw toimetaja: H. Retze.

Tallinna Eesti Kirj.-üh. trükituba, Pilt tän. 2.

Teadaanne.

Suusõnalisel enampakkumisel müüakse 24. jaanuaril s. a. kell 12 päeval Türi metskonna metsaülema kantseleis, üle Halliku, allpoolnimetatud saeveskite masinad ja sisseseade osad, metsa tööriistad jne.:

1) Sindli lõikaja raam 3 kreissaega, alghind	5000 mk.
2) Smirgel käia alusraam ühes käia ja selle võlvega, alghind	500 „
3) 7 pikka puulõikuse saagi, alghind	1750 „
4) 7 pikka puulõikuse saagi, alghind	1050 „
5) 9 pikka puulõikuse saagi, alghind	675 „
6) 10 kerge kirvest, alghind	600 „
7) 10 rasket kirvest, alghind	600 „
8) 2 tühja petroleumivaati, alghind	120 „
9) 1 vana kantseleilaud, alghind	80 „

Kõrgema hinna pakkujad on kohustatud pakutud hinna kohe ühes tempelmaksuga ajutisele oksjonikomisjonile ära maksma. Lähemaid teateid müügiletuleva inventaari kohta saab metsade peavalitsuse tööstusosakonnast ja Türi metskonna metsaülemalt.

Metsade peavalitsus.

Metsamaterjalide ja kaswawa metsa oksjon.

Enampakkumisel müüakse:

24. jaanuaril 1924. a. kell 12 päeval Tartu maakonna metsaülema kantseleis, Tartus, Riia tän. nr. 41:

Ahja metskonnast:

- 1) Turna wahtkonnast, kwart nr. 8, 1922. a. langitükk nr. 4 pealt umbes 411,5 kantjalga kuuse palke alghinnaga 15 mk. kantjalg.
- 2) Samast wahtkonnast ja sama tüki pealt $8\frac{2}{3}$ kantsülda küttepuid, alghinnaga 2200 mk. kantsüld.
- 3) Uhametsa wahtkonnast, kwart. nr. 54, 1922. a. langitükk nr. 2 pealt $26\frac{2}{3}$ kantsülda küttepuid, alghinnaga 2200 marka kantsüld.

25. jaanuaril 1924. a. kell 12 päeval Rakwere wallamajas, Rakweres:

Roela metskonnast:

- 1) Forstei wahtkonnast, kwart. nr. 12, 1923. a. langi tükk nr. 17 pealt umbes 3060 okaspuu palki, umbes 29.231 kantjalga, alghinnaga 18 mk. kantjalg.
- 2) Kütli metsandikust, Kulina wahtkonnast, kwart. 15, 1923. a. osatükk nr. 63-I, maapinna suurus 3,5 tiinu, alghind 41.391 marka.
- 3) Samast wahtkonnast, kwart. nr. 15, 1923. a. osatükk nr. 63-II, maapinna suurus 4,84 tiinu, alghind 54.136 marka.

Pakkumised on walmismaterjalide kohta suusõnalised, kaswawa metsa kohta aga suusõnalised ja kirjalikud. Pakkumistest osawõtjad on kohustatud 10% pakutawa üksuse alghinnast ajutisele oksjoni komisjonile kautsjoniks sisse maksma. Lähemaid teateid müügile tulewate metsamaterjalide ja metsa kohta saab metsade peawalitsusest ja kohalistelt metsaülemalt.

Metsade peawalitsus.

A.-S. „SILVA“.

Tallinnas, Merepuiesteel Nr. 17.

**Telef. kontoris 9-29, 13-80, kaupluses 18-09.
Metsaosakond 13-20.**

Telegrammi-aadress: TALLINN — SILVA.

**Soovitame rikkalikus walikus
kuiwi hõweldatud ja hõwelda-
mata**

**kuuse- ja männilaudu,
kuiwi tamme-, saare-, jalaka-,
kase-, lepa- ja haawalaudu.**

**Ümmargusi ja kanditud
palke,**

kõigis nõuetawates pikkustes ja jämedustes.

Ümmargusi ja saetud

latte.

**Saeweskis wõetakse jälle wastu ja täidetakse
rutuliselt igasuguseid tellimisi. Ostame iga-
sugust metsamaterjaali piiramata arwul.**